

MAL VE CAN CÖMERTLİĞİ

el-Hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin levi's-sıdkı ve'l-vefâ. Emmâ ba'du, fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe inne efdale'l-hadisi kitabullah ve efdale'l-hedyi hedyu seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesetin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-Nebiyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehu kâl:

خَصَلْتَانِ مَنْ كَانَتَا فِيهِ كَتَبَهُ اللَّهُ شَاكِرًا صَابِرًا،
وَمَنْ لَمْ تَكُونَا فِيهِ لَمْ يَكْتُبَهُ اللَّهُ شَاكِرًا وَلَا صَابِرًا،
مَنْ نَظَرَ فِي دِينِهِ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ فَاقْتَدَى بِهِ، وَنَظَرَ
فِي دُنْيَاهُ إِلَى مَنْ هُوَ دُونَهُ فَحَمِدَ اللَّهُ عَلَى مَا فَضَّلَهُ بِهِ
عَلَيْهِ كَتَبَهُ اللَّهُ شَاكِرًا وَصَابِرًا، وَمَنْ نَظَرَ فِي دِينِهِ
إِلَى مَنْ هُوَ دُونَهُ، وَنَظَرَ فِي دُنْيَاهُ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَهُ

فَأَسِفَ عَلَى مَا فَاتَهُ مِنْهُ لَمْ يَكْتُبَهُ اللَّهُ شَاكِرًا وَلَا

صَابِرًا¹

Hasletâni men kânetâ fîhi ketebehullâhu şâkiren sâbiren ve men lem tekûnâ fîhi lem yektûbhullâhu şâkiren ve lâ sâbiren men nezare fî dînihî ilâ men hüve fevkahû faktedâ bihî ve nezare fî dünyâhu ilâ men hüve dûnehû fe hamidallâhe alâ mâ faddalehû bihî aleyhi ketebehullâhu şâkiren ve sâbiren ve men nezare fî dînihî ilâ men hüve dûnehû ve nezare fî dünyâhu ilâ men hüve fevkahû fesife alâ mâ fâtehû minhu lem yektûbhullâhu şâkiren ve lâ sâbiren.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Rabbimiz Teâlâ sevdiği, razı olduğu kulu olmayı cümlemize nasib eylesin. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in yolunda yürüyen, şefaatine eren, âhирette komşusu olan kimseler olmayı, cümlenize nasib eylesin.

¹ Tirmizî, "Sıfetü'l-kıyâme", 58, r. 2512.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet okumak, öğrenmek, tasdik etmek niyetiyle toplanmış bulunuyoruz. Bu hadîs-i şerîfi okuduk, izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin ruhuna hediye olsun diye; ona sevgimizin, saygımızın, bağlılığımızın âciz, naçiz, küçük bir nişanesi olsun diye ve onun cümle âlinin ve ashabının ve etbânının ve ahbabının ruhlarına ayrı ayrı hediye olsun diye; ve sâir enbiyâ ve mürselînin ve cümle evliyâullahın ve hassaten ümmet-i Muhammed'in mürşitleri olan sâdât ve turuk-ı aliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeleri "Allah Allah" diye diye canlarını, mallarını, her türlü müktesebatlarını ortaya koyarak cihat etmiş olan fatih ecdadımızın, muhtelif zamanlarda tekrar tekrar düşmanlardan koruyan mücahitlerin, muvahhitlerin, fatihlerin, şehitlerin, gazilerin ruhlarına hediye olsun diye; kendisinden feyz aldığımız hocalarımızın, alimlerimizin, mürşitlerimizin, bu okuduğumuz hadîs-i şerîfleri bize nakil ve rivayet eden hadis alimlerinin ruhlarına hediye olsun diye ve uzaktan

yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere şu toplantıya gelmiş, katılmış olan siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye ve nihayet içinde ibadet ettiğimiz şu caminin yapılmasına, yaşamasına, tamirine, tevsiine, hizmete hazır durmasına her türlü yardımlarını yapanların kendilerinin ve geçmişlerinin ruhlarına hediye olsun, dünya ve âhiretleri mamur olsun diye bir *Fâtiha*, üç *Ihlâs-ı Şerîf* okuyalım, öyle başlayalım.

a. Müslümanın Başka Kişilere Bakış Tarzı

İbn Amr *radıyallahu anhümâ'* dan, Tirmizî *rahmetullâhi aleyh'* in nakil ve rivayet etmiş olduğu ve az önce Arapça metnini teberrüken okumuş bulunduğumuz hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bize hayata bakış tarzı hakkında öğüt veriyor. Buyuruyor ki:

Hasletâni. “İki tane davranış tarzı, özellik, sıfat vardır ki...” *Men kânetâ fihî*. “Bu iki vasıf kimde bulunursa...” *Ketebehullâhu şâkiren sâbiren*. “Allah o kulu şükredici, sabredici bir kul olarak yazar!” Ve tabi şükredici ve

sabredici olmanın sevabını verir, demek. Allah öyle kabul eder. *Ve men lem tekûnâ fîhi.* “Bu iki vasıf kimde bulunmuyorsa, yoksa...” *Lem yektübhullâhu şâkiren ve lâ sâbiren.* “Allah o kulu şükredici ve sabredici kul saymaz!”

Sabırsız, şükürsüz, nankör bir kimse sayılır, demek olur.

Nedir bu iki vasıf, iki bakış tarzı, iki görüş şekli, iki telakki, iki düşünce?

Men nezare fî dînihî ilâ men hüve fevkahû faktedâ bihî ve nezare fî dünyâhu ilâ men hüve dûnehû fe hamidallâhe alâ mâ faddalehû bihî aleyhi. Birincisi şu: “Her kim ki dini konusunda kendisinden daha yukarıda, daha yüksek, daha dindar, daha şuurlu, daha mükemmel olan kimseye bakar...” *Faktedâ bihî.* “Ona uyar, ittibâ eder, ‘ben de böyle olayım’ diye onun yoluna girerse...” *Ve nezare fî dünyâhu ilâ men hüve dûnehû.* “Dünyalık konusunda da kendisinden daha aşağıda olan, daha imkânları az olan, daha fakir, daha yoksul ve dünyalık bakımından daha geride olana bakar da...” *Fe hamidallâhe alâ mâ*

faddalehû bihî aleyhi. “Allah’ın kendisine ondan daha fazla vermek suretiyle kendisini üstün kılmasına hamdederse; Allah böyle bir kulu şâkir ve sâbir; şükredici ve sabredici bir kul olarak yazar, sever ve o sevapları ona ihsan eder!”

Yani şükretmek sevaptır. Şükretmenin sonucunda nimet artar.

Sabretmenin sevabı çoktur. Sabreden kulların Allah yanında yer alır, sever.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

*Innallâhe mea’s-sâbirîn.*² “Allah sabredenlerle beraberdir.”

وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

*Vallâhu yuhibbu’s-sâbirîn.*³ “Allah sabreden kulları sever.”

Âyet-i kerîme bunlar! Demek ki insan bu telakkide, bu zihniyette olursa Allah’ın sevdiği, nimetlerini artırdığı, dünyası, âhireti hayırlara gidecek bir kimse haline gelir.

² 2/Bakara, 153.

³ 3/Âl-i İmrân, 146.

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfiyle biz müslümanların nasıl kimseler olmasını tavsiye etmiş oluyor?

Âhiret işlerinde, dinî konularda, sevap işlerinde, inanç konularında kendimizden daha kaliteli, daha yüksek, daha mükemmel, daha dindar, daha muttakî insanlara bakacağız. “Bak, falanca şahıs, maşallah hiç haram yemiyor. Bak, maşallah nasıl gayretli çalışıyor. Bak, maşallah nasıl dinini güzel öğreniyor. Bak, maşallah nasıl dinini yaymak için elinden gelen imkânlarını seferber ediyor. Bak, maşallah nasıl hanımını çekmiş çevirmiş, yola getirmiş. Bak, maşallah çocuklarını ne kadar güzel terbiyeli, edepli yetiştirmiş. Bak, maşallah kazancı ne kadar temiz ve sâfî. Bak, maşallah sözü ne kadar dürüst ve güzel...”

“Tamam, bu benden daha yüksek, daha uygun, olgun, daha kaliteli bir kimse; ben buna uyayım.” diye insan dini konusunda kendinden yükseğe, kendinden daha kaliteliye bakacak ve kendisini de gayrete getirecek. Onun gibi olma yoluna sokmaya çalışacak. “Ah, benim kusurlarım çok. Bak, ben onun yaptığı gibi yapamıyorum. Ben şu kusurlarımı

bırakayım da onun gibi olayım.” diye ona uymaya çalışacak. Böyle olursa Allah seviyor.

Dünyalık konusunda ise kendisinden aşağıdakilere bakacak. “İşte bak, *elhamdülillah* sırtımda giyeceğim var. Karnım doymuş. *Elhamdülillah* başımı sokacak bir evim var; Allah bir aile, yuva nasib etmiş; sıcacık bir yuva... *Elhamdülillah* sıhhatim yerinde, ağrım sızım yok. Çok şükür arkadaşlarım, dostlarım var; onların arasında âcizâne, müteva-zîâne, çok şükür yaşıyorum. Ya evi olmayanlar, ya yakacağı olmayanlar, ya karnı doymayanlar, ya sırtı açık olanlar, ya yoksullar, kimsesizler, bîçareler?..”

İşte daha aşağıdakilere bakacak ve Allah'ın kendisine ötekilerden üstün olarak vermiş olduğu şeylere hamdedecek. Böyle olan bir insanı Allah seviyor, böyle olmamızı istiyor. Böyle olan bir kul şâkir, şükredici ve sâbir kul sayılır. Çünkü kendinden daha üstün nimetleri olan kimselere heves etmiyor da daha yoksullara bakıp kendi haline sabrediyor. İbadette de sabrediyor. O bakımdan hem sabredici sıfatını kazanmış olur, Allah'ın sonsuz ecirlerine erer hem de şükredici sıfatına

sahip olmuş olur, Allahu Teâlâ hazretleri onun nimetlerini daha da artırır, bollaştırır.

Neden?

Zihniyeti güzel de onun için. Zihniyeti iyi, kafası güzel, ruhu rahat, vicdanı rahat, dengeli, huzurlu... Şimdiki modern tabir ile stresli değil.

Neden?

“Oh, gayet rahat! Çok şükür halime! Bugünüme *elhamdülillah*.” Rahat bir durumda oluyor. Ama ibadeti konusunda kendinden daha yukarıya bakıyor. Eksiğini hissediyor, çalışma gayreti içinde... Tembellik yapmıyor.

Bunun aksi nedir?

Dünyalık konusunda zenginlere, âhiret konusunda günahkârlara bakmak! Onları ölçü almak, birim olarak onları kabul etmek. Zengine bakarsın; “Falancanın ne güzel 280 Mercedes’i var, pırıl pırıl... 86 model, 87 model... Bizim külüstür taka. Olur mu ya? Allah ona niye Mercedes vermiş de bana vermemiş? Bizim evin çatısı akar, sobalı evde bin bir sıkıntı çekeriz; falanca adam niye köşkte,

kaloriferli yerde otursun? Onun benden ne üstünlüğü var? Nedir benim bu çektiğim? Nedir benim bu yoksulluğum...” filan.

Yukarıya bakıyor, kendisinin bir şeyini beğenmiyor. Evini beğenmiyor, halini beğenmiyor... Dünyalık bakımdan böyle ters!

Âhiret bakımından; “Neyimiz var? *El-hamdülillah* müslümanız işte. Bizden daha nice kötüler var. Adam sabahtan akşama kadar meyhanede içiyor içiyor, eve öyle geliyor. Ne var yani, biz meyhaneye gitmiyoruz işte. Bazısı hiç namaz kılmıyor. Kimisi Allah’ı inkâr ediyor. Biz inanıyoruz işte, yetmez mi? Daha ne istiyor millet?..” filan gibi aşağıdakilere bakar. Aşağıdakilere bakınca, kendisinin haliyle yetinir. Kendisinin haliyle yetinince günahlarını, kusurlarını görmez; bu gidişle gittiği zaman batar.

“Hesapsız kasap ne bıçak bırakır ne masat!” dedikleri gibi hayatın sonunda hesabı iyi yapmış olmadığı için bakar ki sevapları yok! Bakar ki ömrü boşa geçirmiş! Bakar ki birçok zararlı işlere farkına varmadan bulaşmış. Hep kendinden aşağılara baka baka kalitesini dü-

şürmüş, başını belaya sokmuş. Öyle olduğu anlaşılır. O bakımdan böyle olmayacağız, Peygamber Efendimiz'in istediği tarzda olacağız.

Kim dininde kendinden aşağıdakine bakar da, "Benim halim ondan daha iyi. Daha ne olsun." derse; dünyalıkta da yukarı bakar da, "Onun elde ettikleri bende yok." diye esef ederse Allah onu şâkir ve sâbir kul olarak yazmaz. Yani hava alır, ecir de kazanmaz, elde edemediğiyle de kalır.

Onun için müslümanın birinci anlattığım şekilde olması lazım. Dinî konularda kendinden mükemmele bakıp mükemmelleşmeye doğru gidecek, dünyevî konularda kendinden daha yoksul kimselere bakacak, haline hamdedecek, şükredecek. Böyle olacağız!

İkinci hadîs-i şerîf:

خُلُقَانِ يُحِبُّهُمَا اللهُ، وَخُلُقَانِ يَبْغِضُهُمَا اللهُ، فَأَمَّا
اللَّذَانِ يُحِبُّهُمَا اللهُ: فَالسَّخَاءُ وَالسَّمَاخَةُ، وَأَمَّا
اللَّذَانِ يَبْغِضُهُمَا اللهُ فَسَوْءُ الْخُلُقِ وَالْبُخْلُ، وَإِذَا

أَرَادَ اللهُ بِعَبْدِهِ خَيْرًا اسْتَعْمَلَهُ عَلَى قَضَاءِ حَوَائِجِ

النَّاسِ

*Hulukâni yuhibbuhumallâhu ve hulukâni yebğazuhumallâhu fe emmellezâni yuhibbuhumallâhu fe's-sahâü ve's-semâhatü ve emmellezâni yebğazuhumallâhu fe sûü'l-huluki ve'l-buhlu ve izâ erâdallâhu bi-abdin hayran ista'melehû alâ kadâi havâici'n-nâsi.*⁴

Sadaka Resûlullâh, fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Bu hadîs-i şerîf yine Abdullah b. Amr b. Ebi'l-Âs'dan... Yani önceki hadîs-i şerîfi rivayet etmiş sahabiden rivayet olunmuş. Babası da sahabidir, Allah her ikisinden de razı olsun, şefaatlerine bizi erdirsin. Bu hadîs-i şerîf Beyhakî'nin kitabından alınmış, kaynak orası.

b. Allah c.c. İyiliğini İsteddiği Kuluna Ne Yapar?

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki:

⁴ Beyhakî, *Şu'abü'l-îmân*, X, 116, r. 7253.

“İki güzel huy vardır, Allah onları sever; iki tane çirkin huy vardır, Allah onlara kızar. Allah’ın sevmiş olduğu o iki güzel huydan birisi *sehâ* yani cömertlik; ikincisi *şecaat* yani korkusuzluk, kahramanlıktır! Kızmış olduğu iki huya gelince, onlardan birisi *sûü’l-huluki* yani kötü huy, geçimsizlik, huysuzluktur; ikincisi de *buhl* yani cimriliktir.”

Allahu Teâlâ bir kulun hayrını istedi mi, “Bu kul hayırlara ersin. Dünyası, âhireti hoş olsun, iyi olsun.” diye istedi mi o kulu insanların ihtiyaçlarının giderilmesinde mercî olarak, kaynak olarak, ihtiyaçlarının giderilmesinde faydalı olan bir insan haline getirir. Yani insanlar kendisine müracaat ederler, o da onların işlerini görür, ihtiyaçlarını giderir mânâsında...

Allah’ın sevdiği iki tane huydan bir tanesi cömertlik! Müslümanın cömert olması gerekiyor. Bir kere kazancı -eğer yoksul değilse- nisabı aşmış ise, ana çizgiyi tabiri caizse barajı geçmiş ise malının, kazancının zekâtını verecek. Tarlasının, mahsulünün öşrünü verecek. Malında, parasında, kazancında hiç kusur, haram olmasa, tamamen helalinden,

güzel kazanılsa dahi verecek. Öyle olsa dahi onun malında fakirinin hakkı var, o hakkı ayırıp fakire vermesi lazım.

“Ama ben buna hiç haram karıştırmadım. Tamamen helal! Kendim çalıştım, hem de tam Allah’ın emrettiği şekilde çalıştım, kazandım. Bu paralar benim; helal. Kendi alın terim, elimin emeği; paralar benim...”

Evet, paralar senin ama Allah senin o helal kazancından zekât vermeni emrediyor. O borç, onu vereceksin. Ama belli bir barajı geçmiş olan insanlar... İlmihal kitaplarında yazılmış; zengin sayılan, zekât verecek duruma gelmiş olan insanların kazancının bir kısmını vermesi lazım. Bu asgari çizgisidir yani cömertliğin mecburî çizgisi zekâttır. Verecek, vermezse zekât farzını yerine getirmemiş olduğu için günahkâr olur. Namaz kılmamış gibi olur; namaz kılmayan bir insan nasıl günaha giriyorsa... Zina etmiş gibi olur, zina eden bir insan nasıl günaha girmişse... Oruç tutmamış gibi olur, orucu terk eden insan nasıl günaha girmişse... Hırsızlık yapmış gibi olur, filan.

O Allah'ın emriyse bu da başka bir emri; tutmamış olur. Allah'a asi olmuş olur. O bakımdan malının o hayrının yapılması mecburî, farz. Bunun dışında da zenginliğin derecesine göre, mali bakımdan akrabasına, yakınlarına, komşularına, fakirlere, yoksullara elinden geldiğince hayır yapacak. Sadaka verecek, hayır işlerine koşturacak, cihada para ayıracak; malıyla, canıyla İslâm'a ve müslümanlara, insanlara faydalı olmaya çalışacak.

Hatta bizim büyüklerimiz bunu o kadar sistematize etmiş ki bir insanı tasavvufî eğitiminde yıllar yılı hayvanlara hizmet ettirirlermiş. “Sen kanadı kırık kuşlara bakacaksın. Yoksul, hastalıklı, uyuz hayvanları tedavi edeceksin. İhtiyar, kötürüm hayvanlara [bakacaksın.]” filan... Mahlûkâta acımayı öğrensin diye seneler senesi hocaları, talebelerini hayvanlara acımak ve onları koruyup kollamak hususunda yetiştirirlermiş. Ondan sonra seneler senesi insanlara hizmet etmek yolunda yetiştirirlermiş. Ondan sonra daha başka bilgileri verirlermiş. Tabi sonunda kale gibi sağlam; sırım gibi, lastik gibi, çevik, sabırlı, dayanıklı, sapasağlam müslümanlar çıkarmış

ortaya ki harbe gitse düşmandan ger dönmez, iş yüklesen gık demeden yapar, tuttuğu işi kopartır. Ufak tefek şeylerden problem çıkartmaz... Yani kaliteli insanlar haline gelirmiş.

İşte cömertliğin bir çeşidi malla olan cömertliktir. Bu hepimizde zenginliğimiz nispetinde olacak. Hatta çocuklarınıza harçlık veriyorsunuz, harçlığından bir kısmını bir yerlere vermesini sağlayın; bir fakire, bir yoksula, bir fakir kardeşine, bir fakir talebeye bir şeyler verdirtmeye küçükten alıştıırın. Çünkü azken vermeyen çokken de vermez! Bütün oyuncakları çocuk kucağına topluyor, dört tane beş tane...

“Hepsi benim!”

“Kardeşine de ver.”

“Vermem!”

Kavga, gürültü, kıyamet... Saç saça baş başa... Dördünü birden toplamış;

“Üç tanesi senin olsun, bir tanesini ver.”

“Vermem!”

İşte bunu annenin, babanın, büyüklerin tedavi etmesi lazım!

“Yavrum, şimdi bu dört tanesini onun kucağına versem, sen de kenardan baksan, yalvarsan yakarsan vermese hoşuna gider mi?”

“Gitmez!”

“Ver bakayım onları sen bana. Al bakalım sen şimdi bu dört tanesini bu isteyince buna verme. Bakayım ne olacak.” diye ona bir tattırıp “Al kardeşim, iki tanesi senin olsun iki tanesi benim olsun.” diye hiç olmazsa bölüşmeye razı olma terbiyesini vermeliyiz.

Ayrıca; “Bak, şu adamcağızın yoksul durumu... Yazık! Üstünde elbisesi yok. Fakir zavallı. Bak biz evde, soframızda, masamızda neler neler yiyoruz. O hiç çikolata yememiş, hiç baklava yememiş. Haydi gel, harçlığından sen biraz koy, biraz da ben koyayım. Beraber gidelim, baklavacıdan yarım kilo baklava alalım. Bu yoksul kardeşlerin evine sen bunu hediye götür...” filan diyelim.

Benim hatırıma gelen şekil şimdi burada, kürsüde böyle. Çocuklara ölçülü bir cömertliği öğretelim. “Bütün elindekini başkasını vermek de doğru değil ama birazını, imkânının fazlasını vereceksin.” diye çocukluktan alıştıralım ki büyüyünce canavar olmasın. Büyükler, “Küçükten solucanı, solucan gibiyken canavarı haklamazsan büyüdüğü zaman kocaman bir ejderha olur hiç haklayamazsın.” diyor. Yedi başlı ejderha olur, o zaman hiç haklayamazsın. Küçükten haklamak ve cimrilik, bencillik huyunu tepelemek lazım!

Piyasaya bakın, açın gazeteleri, okuyun. Adamın kazandığı parayı kendi ömründe kendisinin bitirmesi mümkün değil ama yine milleti, devleti dolandırıyor. Uğraşüyor, didiniyor; milyarlar milyarlar... Biz binlikleri bir arada göremezken adam milyarları sayıyor. Bir buçuk milyara daire alıyor mesela. Alsın, iyi güzel ama bu parayı nereden kazandı? Devleti mi kazıkladı, hayali ihracat mı yaptı, rüşvet mi aldı; nereden oldu? Bir buçuk milyar ne demek?

Birisi iki çocuğuna bir de kendisine birer buçuk milyardan üç tane villa almış. Üç tane

villa, dört buçuk milyar eder. Dört buçuk milyar da dört bin beş yüz milyon mu ediyor?!.. Milyonları bizim binliklerimiz gibi sayıyor.

Bu parayı nereden bulmuş bu adam?

Sonra iyi, güzel, otursun villasında da bu adam bu kadar cömertlik yapıyor mu? Memleketine, köyüne, kasabasına, şusuna, busuna bir hayrı var mı? Belki yok! Belki zenginliği nispetinde cimri! Belki benim fabrikada, demiryolunda çalışan işçi kardeşimin maaşından ayırdığı hayır yanında, bu o kadar da yapmıyor.

Cami yapmaya gitsen, "Caminin minaresi yapılacak, biraz para ver." desen, "Okul olsaydı yardım ederdim, camiye yardım etmem." diyor. Okul yapmaya gitsen o zaman başka bir bahane buluyor. Eli titreyerek bir makbuz mukabilinde elli liralık şey kesiyor filan... Cömertliğe alışmamış. Hep kendisi yemeye alışmış, başkasını düşünmeye alışmamış. Suistimal yoluyla almış olduğu bir şeyin bütün bir milletin hepsinden ayrı ayrı bir miktar tırtıklamak olduğunu düşünmüyor.

Böyle insafsız, gaddar insan çoğaldığı zaman bu memleketi toparlayamazsınız. Tepetaklak gider. Polis, asker, milli istihbarat fayda etmez!

Bugünkü gazetelerde vardı. Bir banker dolandırıcının maceraları gazetelere intikal etmişti. Mahkeme olmuş, kırk bir davanın hepsinden beraat etmiş. Bu ne biçim adalet! Bu sefer hükümet adliyeye baskın yapmış, dosyaları tekrar elde etmiş, bilmem kaç kişi nezarete alınmış...

c. Şerri Teşvik Etmemeliyiz

İsim söylemeyelim; bir adam milletten paraları topladı topladı topladı, ondan sonra yurt dışına kaçtı. Sonra yakalandı, geri geldi, “paraların hepsini ödedim” dedi. Ödedi ama üç sene, dört sene sonra... Ben sizin hepinizden birer milyon lira alsam, dört sene sonra ödesem, hepinize yüzer bin lira, iki yüz bin lira ödemiş sayılırım. Hele onunla mal, mülk bir şey almışsa ötekisi yanında kâr kalıyor...

“Hepsini ödedim.”

Sen Şimdi Şerefli bir adam mısın? Değil-sin! Sen Őerefsiz bir adamsın çünkü milleti kandırdın. Dört sene sonra parasını verdiğin zaman dörtte birini, belki daha azını verdin. Şimdi ortalıkta kasılıp geziniyor. En olmadık yerlerde, belediyelerden [izni] geirtiyor, mevzuatı uyduruyor; en nadide, en güzel yerleri satın alıyor. Villalar, konaklar, yalılar, bilmem neler... Pahalı pahalı da satıyor.

Türkiye'nin mevzuatı bu adamı yakalamaya yetmiyor. Dinî bakımdan da tok gözlü, namuslu, helal [davranacak] tarzda yetiştirmemiŐiz. Ben o adamdan bedava verse Şerri teşvik etmemek için almamalıyım. Millet de alıyor. "Sen bir zamanların Őerefsiz bir hırsızıydın; kamıŐtın, gitmiŐtin. Şimdi nasıl yapıyorsun?" demiyor. Yine selam veriyor, elini tutuyor, alışveriş yapıyor. Yüzüne bakmamak lazım! Cemiyetten dıŐarıya itmek, dıŐlamak lazım! Mahkemelerden beraat etse Türkiye'de yaşayamaması lazım! Sistem, sosyal sistem öyle işlemeli.

Onun için muhterem kardeşlerim, bir ke-re malî bakımdan cömertliğe, eli açıklığa, insanlara hizmet etmeye uygun bir tarzda

yetişmeliyiz. Kendimizi yetiştirmeli, terbiye etmeliyiz. Mal cömertliği... İnsanın malı olmayabilir veya yardım yapacak kadar olmayabilir. Bir de ten cömertliği vardır. Mal cömertliği, ten cömertliği... Ten cömertliği hizmettir. Adamın parası yoktur ama hizmet ehlidir. Eline kazmayı küreği alır, yolun çukurlarını kapatır. Mahallenin bir işini görür. Para yok ama hizmet aşkı olduğu için o da fiilî hizmetle yardım eder. O da ten cömertliğidir; hizmete, hayra koşar, koşturur, yapar.

Bir de can cömertliği vardır. İcabında insan Allah yolunda canını verir. Veriyorlar, seve seve veriyorlar. O da can cömertliği oluyor. Demek ki cömert olarak yetiştirmeliyiz. Peygamber Efendimiz bildiriyor ki;

“Allah’ın sevdiği huylardan birisi cömertliktir. İkincisi de cesarettir.”

Müslüman korkak olmayacak, cesur olacak. Bir Allah’tan korkacak, günah işlemeye girmeyecek, sevaplara koşturacak. Cehennemden korkup cenneti kazanmak için çalışacak. Başka hiçbir şeyden korkmayacak.

Bizim hem talebemiz oldu hem de okudu sonra profesör oldu. TRT genel müdürü ayrılacakmış galiba, bir veda toplantısı tertip etmiş. Entelektüel kimseleri, meşhurları, profesörleri, seçkinleri çağırmış. Kocaman bir toplantı... Bu bizim profesör talebemizi, arkadaşımızı da çağırmış. Kalabalık; diyelim ki yüz kişi, iki yüz kişi... Daha detayını İstanbul'a gidince toplantıya katılanlara soracağım, öğreneceğim.

Söz almış toplantıda, TRT genel müdürüne, yüzüne karşı demiş ki;

“TRT'den şikâyetçiyiz! Benim çocuğum evde İslâm'dan gayrı bir tarzda ibadet ediyor. Allah adına demiyor, karanlıkların bilmemesi adına diye o çizgi filmlerdeki, Süpermen'deki saçma sapan laflardan etkilenerek İslâm dışı şeyleri ortaya sürüyor. Duayı böyle ediyor...”

Çünkü kilise âyinlerini, merasimlerini, papazların vaazlarını filmlerde, şunlarda, bunlarda göstere göstere çocuk vaazın böyle edileceğini sanıyor. Çünkü hıristiyan filmleri seyrediliyor. Vaaz eden, dua eden kimse gös-

terilmiyor ki... Hocalar ancak rezil edilmek için gösteriliyor. Vatana hıyanet etmiş gibi gösteriliyor. Hatta İstiklâl harbi filmlerinde, kahramanlık filmlerinde vs. konu bu! Filanca hoca düşmanla iş birliği yapmış filan... Böyle şeyler.

Ama papazlar?

Hepsi melek!.. Gökten zembille aşağıya sarkıtılmış, indirilmiş. Kilise şahane, sıralar temiz... Adamların sofrada dualarını, mezar başı konuşmalarını televizyon filmlerinden öğrendik. Papazların vaazlarını, problemlerini vs. dinledik.

İsrail, silahsız Filistinlileri kamplarında döve döve öldürüyor, TRT'deki filmde Meksika'daki tek yahudinin bir meyhanede sırf yahudi olduğu için öldürüldüğünün filmi gösterilerek dünyanın her yerinde yahudiler mağdurmuş, eziliyormuş gibi gösteriliyor. Bizim millete yutturuluyor.

Bu manzarayı bildiği için profesör çıkmış, demiş ki:

“Ben İlâhiyat Fakültesi profesörü olduğum halde benim çocuğum hıristiyan gibi yetiştiriliyor. Televizyondan yetişiyor, ben hâkim olamıyorum. Benim çocuğum hıristiyan olursa Tunca Bey, vebal senin!”

Hoşuma gitti. Arkasından konuşacağına toplantıda dobra dobra, kendisini çağırılmış olan insana... Çünkü bu bir sosyal sorumluluktur. İnsanın hak bildiği şeyi söylemesi gerekiyor. Gideceğim İstanbul’a o kardeşime tebrikte bulunacağım:

“Doğruyu konuşmuşsun, cesur konuşmuşsun, dobra dobra konuşmuşsun. Bu beni çağırdı, hatırımı kolladı, ben de onun hatırını kollayayım, kabahatlerini söylemeyeyim, susayım dememişsin!..”

Bakın müslüman çocukları kiliselerde, kilise korosunda beyaz önlük giymeye başladılar. “Kiliselere noel yortusunu, âyinini seyretmek için gidiyorlarmış da hıristiyanlara yer kalmıyormuş.” diye gazeteler ballandıra ballandıra yazmaya başladı. Çünkü biz İstiklâl harbini kazandık ama kültür harbini kazanamadık! Çünkü sadece maddî istiklâlle iş bit-

miyor. Bir memlekette şarkılar, türküler başkasının olursa; mûsikî başkasının olursa; giyim kuşam, her şey başkasının olursa; örf, âdet, töre başkasının olursa; evin düzeni başkasının olursa; o milletin kendi örfüne, töresine, ahlâkına, namus anlayışına, telâkkîsine aykırı aile fecaatleri televizyonda gösterilir, tasvir edilirse; ters ilişkiler, ters davranışlar sergilenirse; milletin ahlâkı sığırına iner. Millet, millet olmaktan çıkar.

O bakımdan o kardeşimiz sosyal ve medeni bir cesaret göstermiş. Hak bildiği şeyi kalabalık bir toplulukta söylemiş. Bu, şecaatin bir şeklidir. Medeni cesaret dediğimiz şey...

Şecaatin bir şekli askerliktedir, düşmandan kaçmamaktadır. Düşmandan kaçmamak bizim dinimizin önemli emirlerinden birisidir. Ancak harp hilesi bakımından komutan "çekil" derse çekilebilir. Yoksa "dayan, dur" dediği yerde geri dönmez. Eğer harp günü bir müslüman düşmandan kaçarsa en büyük günahıdır.

el-Firârü yevme'z'zahfi. "Savaş gününde düşmandan kaçmak en büyük günahdır."

Peygamber Efendimiz'in zamanındaki mübarek sahabe ordusu Bizans'ın o üstün güçleri karşısında çarpıştı, şehit oldu. Kalanların az bir kısmını bir usta komutan bin bir meşakkatle geri çekti. O mücahit sahabe ordusu Medîne-i Münevvere'ye geldiği zaman Medineliler, Peygamber Efendimiz "Bunların suçu yok!" deyinceye kadar gelenlerin yüzüne bakmadılar. "Siz savaştan neden sağ döndünüz? Neden ölmediniz?" dediler. Yani, "Öteki kardeşleriniz öldü de siz niye sağ döndünüz, utanmıyor musunuz?" dediler. Ama Peygamber Efendimiz onları tasvir etti ve "durumları normaldir" dediği için artık millet onlarla konuştu.

Bizim için savaştan kaçmak yoktur! Bizim için cesaret, şecaat, hakkı tutmak, hak için uğraş vermek, savaş vermek Müslümanlığın en mühim sıfatlarından biridir. İşte bak, Afganistan'da *elhamdülillah...* Gazetelerin yazdığına göre 1,3 milyon Afganlı telef olmuş. Onların bir kısmı askerdir, büyük bir kısmı sivildir, kadındır, çocuktur. Çünkü köyleri bombalan-

mış, zavallı damın altında kalmış, ölmüştür. Bilmem ne kadarı hicret etmek zorunda kalmış. Yerinden, yuvasından atılmış ama hâlâ direniş çökmüş değil.

Neden?

Afganlı'da müslümanın aslî sıfatı görülüyor. Müslüman şecaat sahibi olduğundan...

Rusya dünyanın süper devletlerinden biri... Dünya tir tir titriyor. Amerika bile titriyor. Amerika ona göre tedbir alıyor, o da Amerika'ya göre tedbir alıyor. Avrupa, "Biz, bu süperlerin arasında eziliriz." diye titriyor. Avrupa Topluluğu diye on iki devlet bir araya gelmiş, AT'yi meydana getirmiş. Herkes titriyor ama oradaki üç-beş milyon Afganlı dünyaya meydan okuyor. Pençşir vadisini bırakmıyor, Host şehrini yine tehdit ediyor filan...

Neden?

Müslüman cesurdur! Allah şecaat sıfatını sever! Biz ölmekten korkmayız, onun için. Ölürsek şehit oluruz diye... Allahu Teâlâ hazretleri bize cömertlik ve şecaat nasib eylesin.

Hak bildiği Şeyi yumuŐak yumuŐak, güzel güzel söylemeyi nasib etsin.

Allah'ın kızdığı, sevmediği iki sıfat ise:

Birisi *si'l-hulk* dediğimiz huysuzluk, geimsizliktir. Bizim oraların bir tabiri vardır, "nne gitsen ısırır, arkasına gitsen teper." derler. Yanına yanaŐılmaz, konuŐulmaz, ah-baplık edilmez. Huysuz, sinirli, asab, nekes... KomŐuluđu, arkadaŐlıđu, yolculuğu, alıŐveriŐi tatsız, çekilmez. Bir uval Őekerle, bir ton Őekerle yense yine acılığu ağızdan gitmez. Bu iyi bir Şey değil.

d. Müslümanın Huyu

Müslüman nasıl olacak?

Müslüman yumuŐak huylu, geçimli olacak. BaŐkası onun yanına geldiği zaman lezzet, sıcaklık, yakınlık duyacak. O başkasının meclisine gittiği zaman, herkes rahat edecek, memnun olacaklar. "Hoş geldin, sefa geldin." diyecekler, yüzleri gülecek. Kapıdan girdiği zaman ii, suratı buruŐmayacak, kaŐı atılmayacak. Müslümanın yumuŐak, lokum gibi olması lazım!

İşte böyle olmazsa, kötü huylu ve geçimsiz olursa o zaman mahvolur. Yuvası yıkılır, çocukları kaçar, hepsi bir tarafa dağılır. Var böyle tanıdığım kimseler. Nasihat de kolaylıkla bir insanı değiştirmiyor. Huylu huyundan vazgeçmiyor. Huyu kötü... Çok zararlara uğruyor, çünkü keskin sirke küpüne zarardır dedikleri gibi insanın huyu kötü oldu mu ailesinde huzur olmaz, kendi içinde stresten, sıkıntıdan kurtulamaz. Herkese ters bakar, herkesi ters görür, işlerinde başarılı olamaz... Kimse bir kere alışveriş etse bir daha gitmez.

Ben Sapanca'da bir dükkân biliyorum. Arabayla giderken, "Oğlum, işte şurada dükkân var. Şuradan alışveriş yapalım." dedim. Bizim mahdum, "Yok, ona gitmem." dedi. İleride bir başkasına gitti, alışveriş yaptı. Şimdi mahdum burada değil, ben de geçen gün kalktım, oraya bir alışveriş yapayım diye gittim, acil bir şey. Ben de şimdi o dükkâna gitmek istemiyorum, o dükkâna bir daha gitmem. Zor giderim yani, hava alır. Bir kere yanıldım gittim, bir daha gitmem. Adam bir acayip, huysuz... Ben müşteriyim, bir kabahat işlemedim, dükkânına alışveriş yapmaya git-

tim ama davranışı, tavrı, şekli, şemali kötü huylu olduğu için insana hoş gelmiyor. Bir daha gitmem...

Demek ki ticareti, geçimi, ruhu, şahsî huzuru iyi olmaz; ne kendisi rahat eyler ne de etrafına huzur verir... Böyle olmayacağız! Tatlı dilli, güzel huylu olacağız. Allah'ın sevmediği huy; huysuzluk, kötü huyluluktur.

İkincisi de *buhl* dediğimiz cimrilik huyudur. Vermiyor, eli sımsıkı... Bizim bir emekli hâkim dostumuz var, Allah selâmet versin, şen şakrak, şakacı... Bir toplantıda anlatmış. Kendisi de serbest güreşten gayet güzel anlıyor. Güreşin tabirlerini, büyük pehlivanları biliyor. Kalabalık bir toplantıda müslümanların hepsi bir araya gelmişler. Bir kaliteli toplantı; zenginler, ağalar, paşalar falan hepsi bir arada. Bizim hâkim bey muziplik yapacak, şaka yapacak tabi. Demiş ki;

“Bir rüya gördüm.”

Yandaki sakallı hoca efendiye anlatıyor ama bütün cemaat dinliyor.

“Bir rüya gördüm hocam!”

“Hayrolsun, anlat bakalım nasıl bir rüya gördün?”

“Rüyamda çelimsiz, normal boylu, pazıları, omuzları filan ufacık tefecik bir adam gördüm.”

“Eee?”

“Elini kapattı, yumruk yaptı, sıktı. ‘Hadi bakalım, kim açacak benim avucumu?’ dedi rüyamda. Orası pehlivanlar meclisiymiş. Orada zamanın büyük pehlivanı filanca kalktı...” O pehlivanlık tarihini iyi bildiği için pehlivanların ismini sayıyor. Mesela, “Koca Yusuf kalktı. Kuşağıyla, şalvarıyla, post bıyığıyla geldi. Çelimsiz adamın yumruğunu açamaz mı Koca Yusuf? Bir davrandı, açamadı. Bir daha davrandı, yine açamadı. ‘Vay be, bu ciddi bir şeymiş.’ diye biraz daha zorladı, biraz daha... Terlemeye başladı, sıktı, şöyle yaptı, böyle yaptı...” Yumruğunu açamamış, pes etmiş, “Bu işi ben yapamayacağım.” demiş, geri çekilmiş.

“Onun üzerine Çolak Molla geldi.” diyor. “O da yapamadı. Filanca geldi, ondan sonra bilmem kim geldi. Ondan sonra demir kuşaklı

falanca pehlivan geldi. Ondan sonra tarihe doğru eski Arapların meşhur Amir b. Ma'dikerib geldi. Çıktı ortaya. 'Artık bu açar' falan derken, o da geldi, yumruğu açamıyor. Hem de adam zorlanmıyor, elini uzatmış, açın bakalım. Koca pehlivanlar uğraşıyorlar uğraşıyorlar, yumruğu bir türlü açamıyorlar."

Açın ya!..

Açamıyor kimse.

Nihayet İslâm pehlivanları da bitti. Tarihin eski derinliklerinden Yunan kahramanlarına filan gitti. Meşhur Herkülüs çıktı ortaya. "Tamam artık, bu Herkülüs..." O da uğraştı, açamadı.

"Hocam! Bu rüyanın tefsiri nedir? Bu adam kimdir? Dünyanın bütün pehlivanları bunun yumruğunu açamadılar. Bu pehlivan kim?"

Tabi hoca sakalını sıvazlıyor, uğraşiyor... Nereden bilsin, hâkim muzip... Maksudı başka. O bilemeyince diyor ki:

"Cimri müslümanın yumruğu!" diyor. Yani ne yapsan açtıramıyorsun. Allah emredi-

yor, farz diyorsun, sevap diyorsun, cennet diyorsun, ya vermezsın cehennem diyorsun, şunu diyorsun, bunu diyorsun; adamın eli açılmıyor. Allah yolunda parasını vermiyor...

Muhterem kardeşlerim!

İşin şakası bu ama gerçeği, Allah cimri kimseleri sevmiyor. Müslüman cömert olacak, cimri olmayacak. Tatlı huylu olacak, kötü huylu olmayacak.

“Ben biraz cömert tanınırsam cümle ci-han başıma üşüşür. Herkes gelir benden bir şey ister.”

İstanbul’un tanınmış böyle bazı zenginleri var. Tanıdıklar gidiyorlar. Duymuş, görmüş olan hep geliyor. Boyuna bir tezgâhtar kumaş döküyor. “Cart” iki metre seksen santim... “Cart” iki metre doksan santim... Hayır boyuna. Tanınmış, herkes geliyor.

Ne diyor Peygamber Efendimiz:

“Allah bir kulun hayrını murad etti mi, onu öteki insanların ihtiyaçlarının görülmesinde kullanır!”

Ne mutlu o zengine ki Allah onu başkalarının ihtiyaçlarını gidermekte kullanıyor. Malı hayra gidiyor. Sonra Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfini ben sizlere her zaman söylüyorum. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri yeminle ifade etmiyor mu; "Vallahi sadaka vermekle, zekât vermekle mal azalmaz!" diye... "Vallahi sadaka ve hayır vermekle mal azalmaz!" diye söylüyor.

Onun için muhterem kardeşlerim! Allah yolunda sağlam, garantili yerlere cömertlik yapın, hayırlar yapın ve böylece Allah'ın sevdiği sıfatlarla muttasıf bir kimse olarak dünya ve âhiretin hayırlarına erin.

Diğer hadîs-i şerîf:

خَمْسُ صَلَوَاتٍ افْتَرَضَهُنَّ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ أَحْسَنَ
وُضُوءَهُنَّ وَصَلَّاهُنَّ لَوَقْتِهِنَّ وَأَتَمَّ رُكُوعَهُنَّ وَخُشُوعَهُنَّ
كَانَ لَهُ عَلَى اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ، وَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلَيْسَ
لَهُ عَلَى اللَّهِ عَهْدٌ، إِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ

Hamsü salavâtin ifteradahünnallâhu azze ve celle men ahsene vudûehünne ve sallâhünne li-vaktihinne ve etemme rükûa-

*hünne ve huşûahünne kâne lehû alallâhi ahdün en yağfire lehû ve men lem yef'al fe leyse lehû alallâhi ahdün inşâe ğafere lehû ve inşâe azzebehû.*⁵

Bu hadîs-i şerîfin konusu namaz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, Ubâdetübnü's-Sâmit *radiyallahu anh'*ten rivayet edildiğine göre, Beyhakî'nin kitabına kaydedildiği üzere, beş vakit namaz hakkında şöyle buyurmuşlar;

Hamsü salavâtin ifteradahünnallâhu azze ve celle. “Beş vakit namaz vardır ki Allahu Teâlâ hazretleri farz kılmıştır.” Farz yani mecburî, herkes yapacak, beş vakit namazı kılacak. *Men ahsene vudûehünne.* “Kim bu namazların abdestini güzel bir şekilde alırsa...” Yani şapırdatmadan şupurdattmadan, bazı yeri yıkayıp bazı yeri kuru bırakmadan, usulüne uygun, ciddi, vakur bir tarzda güzel abdest alırsa...

Bakıyorum, kimisi musluğun başında yüzüne “şap şap şap” üç defa suyu bir çalıyor.

⁵ Ebû Dâvud, “Salât”, 9, r. 425; İbn Mâce, “İkâmetu's-salâh”, 194, r. 1401.

Ondan sonra ellerine geçiyor, “şıp şıp şıp” eller de tamam. Ondan sonra “hop” geliyor... Ama dirseğinin, gözlerinin [bir kısmı] kuru kaldı. Yüzünün her tarafı ıslanmadı... Farkında değil. Olmaz! Abdest aldım sanıyor, abdesti yarım, eksik. Abdestin tam olmadığını farkında değil.

Abdesti güzel alacak. Yüzünü yıkadığı zaman her tarafa gitmesine gayret edecek. Yüzlerini, gözlerini, sakalı varsa sakalını hilalleyecek. Arasına suyun gitmesini sağlayacak... Abdestini güzel alacak. Yani elini koltuklarının arka tarafına döndürecek, koltuklarının üstüne kadar ıslanmamış yer kalmasın falan... Abdestini güzel alacak.

“Kim abdestini usulüne uygun, tam güzel alırsa...” *Ve sallâhünne li-vaktihinne.* “Ve namazları vaktinde kılırsa...” Vaktinin en şerefli zamanı ilk zamanıdır. Ezan okunur okunmaz, evvel vaktinde namaz en sevaplı olur. Sonuna doğru zayıflar. Öğle namazını ikindiye yakın, ikindi namazını akşama yakın, akşamı yatsıya yakın kılıyor... Olmaz! Evvel vakti en sevaplı zamanıdır. “Vakitlice, evvel vaktinde kim kılırsa...”

Ve etemme rükûahünne ve huşûahünne.

“Rükûsunu, secdesini, huşûunu tam yaparsa...” Kimisi *Allâhu ekber* diye rükûa vardığı zaman tam eğilmiyor. Reverans gibi kalıyor, yarım. Eğildiği zaman doksan derece olması, sırtıyla bacaklarının tam dik olması daha doğrusu sırtının yere paralel olması lazım! Yarım reverans yapmış gibi, hürmet ettiği bir kimsenin önünde hafifçe eğilmiş gibi oluyor. Rükû tam olmadı. Veyahut rükûa vardığı zaman bir varıyor bir kalkıyor, yaylanma gibi... Rüzgâr geldiği zaman buğday başağının bir eğilip ondan sonra bir daha kalkması gibi... Öyle değil! Rükûa vardığı zaman mutmain olacak yani istikrar bulacak, duracak. Tamam, bu adam rükûda duruyor. Fotoğrafını çersen, tamam o halde durmuş gibi... Hani bazen televizyonda o sahneyi durduruyorlar ya... Tam topa vururken, tam top kaleye girerken tutuyorlar... Onun gibi. İnsan rükûa vardı mı, kendisini rükûda bir tutacak, rükûsunu ötekisine karıştırmayacak. Karma karışık olmayacak.

“Rükûsunu güzel yaparsa, secdesini güzel yaparsa...”

Secdeye vardığı zaman üç defa *Sübhâne Rabbiye'l-âlâ*... Bunu orada söyleyecek. Hızlı yapacağım derken *sübhâne*'nin bir tanesi orada, iki tanesi havada oluyor. Hiç olmazsa en aşağı üçünü de orada, secdede yapacak. Yani duracak. Sonra kalktığı zaman, celsede oturduğu zaman, duracak. Onu ona eklemeyecek.

Namazı huşû ile, sakin, vakur, Rabbinin huzurunda olduğunun idraki içinde, saygılı bir şekilde kılacak. Laubali ve dikkati dağınık bir tarzda değil. Çünkü dikkati dağınık bir tarzda namaz kılan bir insan bir hükümdarın huzuruna giren bir kimse gibidir. Hükümdar ilk önce “hoş geldin” gibilerden salonun öbür tarafından girdiği zaman bakar. Ama o salonun camına, nakışına, perdesine, tavanına falan bakarsa hükümdar, “Def edin bunu. Bu adam benim huzuruma mı geldi, yoksa perdeyi, tavanı seyretmeye mi geldi?” diye atar. Ona benzer yani... Namazı huşû içinde kılmayan, zihni başka yerlere takılı olan insan böyle bir kimse gibi olur.

Namazın secdesini, rükûsunu ve huşûsunu tam yaparsa, abdesti güzel aldıktan sonra

vaktinde kılar da bunu da böyle yaparsa Allah'ın üzerine ahd olur ki onu mağfiret eylesin. Yani Allah onu aff-ı mağfiret etme sözünü verir. "Tamam, bu kul bu namazı duygulu, şuurlu bir tarzda kıldı." diye arada söz ve ahid olmuş olur.

Hani ahdediyoruz, muâhede yapıyoruz ya...

Söz mü?

Söz!

Çak imzayı şuraya...

O da imza atıyor, ötekisi de imza atıyor. İki taraf dünya işlerinde o sözleşmeye uyuyorlar. Böyle namaz kılan bir kimseye de Allah ahd veriyor, muâhede olmuş oluyor. "Seni mağfiret edeceğim." diyor. Mağfiret edecek, böyle kılanı cennetine sokacak.

Ama böyle yapmazsa... Yani abdestini güzel almaz, yarım alırsa; namazı vaktinde kılmazsa, huşûu olmazsa, rükûu sücudu karma-karış olursa, hızlı olursa; o zaman kılınmamış gibi olur. Allah'ın o kimseye bir sözü, ahdi olmaz. Bağışlayabilir de bağışlamayabilir de.

Çünkü garanti değil. Bu iş biraz gevşek ve kötü yapıldığı için garanti değil.

Namazlardan fayda görmememizin sebebi onu dikkatli kılmayışımızdır. Namaz çok asil ve çok kıymetli bir ibadettir. Çok güzel bir ruhî dinlenme, sükûn ve boşalma vasıtasıdır. İnsan namazları her gün muntazam kılsa, rûhen fevkalade kuvvetli olur. Bir öğle namazını kıldı mı sabahın bütün üzüntüsü, sıkıntısı süzülür, akar, gider. Bir ikindi kıldı mı günün bütün telaşı, ticaretin bütün sıkıntısı akar, gider. Bir akşam, bir yatsıyı kıldı mı rahat eder, gider. Ama namazı güzel kılmadığımız için istifademiz de olmuyor. Namazdan istifade edemiyoruz çünkü güzel kılmıyoruz.

Elimizde bir alet var, kullanmasını bilmiyoruz. Elimize bir computer vermişler, kullanmasını bilmiyoruz. Kapımızın önünde bir güzel araba var, kullanmasını bilmiyoruz gibi oluyor. Onun için namazı güzel kılalım ki Allah Teâlâ hazretleri bizi cennetine dâhil eylesin, aff-ı mağfiret eyleyip istifadesiz kalmayalım.

e. Duaların Kabul Edildiği Beş Gece

Diğer hadîs-i şerîf:

خَمْسُ لَيَالٍ لَا يُرَدُّ فِيهِنَّ الدُّعْوَةُ: أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ
رَجَبٍ، وَلَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، وَلَيْلَةُ الْجُمُعَةِ،
وَلَيْلَةُ الْفِطْرِ وَلَيْلَةُ النَّحْرِ

*Hamsü leyâlin lâ türeddü fihinne'd-
da'vetü evvelü leyletin min Recebin ve ley-
tü'n-nısfı min şâ'bâne ve leyletü'l-Cumuati
ve leyletü'l-fıtri ve leyletü'n-nahri.* ⁶

Ebû Ümâme hazretlerinden rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf.

Galiba bununla konu tamamlanmış olacak veyahut bir tane daha belki okuyabiliriz.

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfinde buyurmuş ki:

“Beş gece vardır, bunlarda yapılan duayı Allah reddetmez, kabul eder!” Dergâhtan dönmez, Allah'ın dergâh-ı izzetinden geriye dönmez, bu gecelerde dualar makbul olur.

⁶ Abdurrezzâk, *Musannef*, IV, 317, r. 7927; Beyhakî, *Şu'abü'l-îmân*, V, 288, r. 3440.

Nedir bu geceler?

Bir; *evvelü leyletin min Recebin*. “Recebin ilk gecesi!” Recep ayı, biliyorsunuz Arap aylarından birisinin adı. Üç ayların birincisi Recep ayıdır.

Recep ayına ne kadar var?

20-25 gün var.

Şu anda hangi aydayız?

Cemâziyelâhir ayındayız. Araplar, *cumâdelâhire* derler. Bizim dedelerimiz biraz değişik söylemişler. Bundan sonra Recep geliyor. Yani 20-25 gün sonra Receb’in ilk günü gelecek.

Recep ayının ilk gecesi duaların kabul olduğu çok kıymetli bir geceymiş. Hatırınızda olsun. Hani insan bazen ileriye dönük işlerinde bir not alır ya, siz de bu işin bir notunu alın. Aklınıza, defterinize veya bir kenara yazın ki 20-25 gün sonra bir gece gelecek ki dualar makbul; o zamanı kaçırmayın. Takvimlere bakın, o gece yapacağınız duaları şimdiden düşünün.

Ve leyletü'n-nısfı min Şâ'bâne. "Şaban ayının yarısının gecesi..." Şaban ayı Recep'ten sonra gelen aydır; Recep, Şaban, Ramazan... Peş peşe gelen üç ayın ikincisidir bu. Şaban ayının ortasındaki gece Berat gecesidir. Yani on dördünü on beşine bağlayan gece oluyor. Onun için o gecede de dualar makbuldür. Ona da itina edersiniz. Zaten *elhamdülillah* kandil olarak kutlanıyor, biliniyor.

Üç aylarda ilk önce bir Regaib kandili gelecek; Recep ayının ilk cuma gecesi yani perşembeyi cumaya bağlayan gecesidir. İkincisi, Şaban'ın on beşindeki Berat gecesidir. Üçüncüsü yirmi yedisindeki Miraç gecesidir. Dördüncüsü Ramazan'daki Kadir gecesidir. Tabi Kadir gecesinin zamanı biraz saklanmış, kullar ona güvenip de [beklemesinler,] arasınlar, biraz ter döksünler diye. Kadir gecesi saklanmış ama Receb'in ilk gecesi, Şaban'ın orta gecesi belli... Onları inşaallah şimdiden niyet ettik ki ihyâ edelim. O gece abdestli, namazlı, dualı, Rabbimizin yolunda ibadetle geçsin inşaallah.

Müslüman ileriye dönük iyi işlere evvel-den niyet etmeli. Yapamazsa da sevap alır.

“Benim niyetim c n-ı gönülden Şu işi yapmak.” Bir m ni çıktı, yapamadı. Hastalandı, seyahate gitti, yapamadı; Allah o sevabı verir. Çünkü niyet etmişti. Onun için iyi Şeylere önceden niyet etmemiz k rlı bir Őeydir.

Leyletü'l-cumuati. “Cuma gecesi...”

Oh, iş daha kolaylaŐtı Şimdi. Demek ki duaların kabul olduğu gecelerden birisi de neymiŐ?

Cuma gecesiymiŐ.

Cuma gecesi ne demek?

Perşembe gününü cuma gününe bağlayan gece demek... Cuma gecesi deyince, bizim yeni takvim sistemine göre bazıları cumayı cumartesiye bağlayan gece sanır. Hayır! İslâmî gün deĐiŐimi akŐamdır. Akşam ezanıyla beraber eski gün biter, güneş batmasıyla beraber yeni gün başlar. Perşembe günü akşam ezanı okundu mu perşembe günü biter, cuma gecesi başlar. H lbuki yeni takvime göre akşam ezanı okununca gün daha bitmiyor, gece yarısında bitiyor.

Neden?

Tam ortasında biterse işler karışır, takvimler karışır diye öyle bir karar almışlar ama İslâmî bakımdan öyle değildir. İslâmî takvimde, hadîs-i şerîflerde anlatılan şekilde akşam ezanıyla beraber, güneşin [batışıyla] beraber yeni gün başlar. Onun için insan akşam ezanı okunduktan sonra ufka baktığı zaman yeni hilali görse mesela Ramazan hilâlini görse hemen o gece orucun teravih namazını kılar, ertesi gün oruca niyetlenir. Evvelden belli oluyor çünkü. Ertesi günün hazırlığını yapmak mümkün oluyor. İslâmî sistem böyledir. Dinî takvim, gün sistemi böyledir. Cuma gecesi dediğimiz zaman ne anlayacağız? Perşembe gününün akşam namazından itibaren ezan okunduğu zaman, güneş battıktan sonra cuma gecesi başladı. Tamam, o geceyi anlayacağız. Demek ki cuma gecesinde de dualar reddolmazmış. O kolay, onu yakalamak kolay! Haftada bir, insan onu yakalayabilir. Dualar eder, sevaplar kazanabilir.

Ve leyletü'l-fıtri. "Fıtır gecesi."

Fıtır gecesi ne demek?

Fıtır sadakasının verildiği Ramazan gecesi yani Ramazan bayramının gecesi demek... Ramazan bitiyor, ertesi gün bayram namazı kılınacak; o gece çok sevaplı bir gecedir. Ramazan bayramının gecesi... O da akşam ezanından itibaren başlar. Ramazan'ın son günü, son orucu tuttun, akşam sofrada iftar ettin. Ne başlıyor? Artık Fıtır gecesi başlıyor. O gecedен sabaha kadar duaların kabul olduğu bir zamandır. Çünkü insan bütün Ramazan oruç tutmuş, ibadet etmiş, Kur'an okumuş, tesbih çekmiş. Artık hasat mevsimi... Etsin duaları, Rabbinden dilesin dileyebildiği şeyleri... Dualar da makbul oluyor. Allah'ın rahmetinin kapılarının açıldığı, rahmetin etrafa saçıldığı bir mevsim oluyor. Allah Ramazan'a eriştirsin. O Ramazan bayramı gecesini de ihyâ etmeyi cümlemize nasib eylesin.

Ve leyletü'n-nahri. "Kurban gecesi." O da ertesi gün Kurban namazı kılınacak olan gecedir.

Hacca giden insanlar için hangi gündür?

Arafat'tan Müzdelife'ye inilen gündür. Çünkü arefe günü Arafat'ta olurlar, ondan

sonra geceleyin yolculuk yapıp Müzdelife'de gecelerler. Sabah namazını kıldıktan sonra Mina'ya gidip kurbanlarını keserler. Demek ki Müzdelife gecesi de hacılar için [kıymetli!..] Zaten hacıların bir eli yağda bir eli baldadır. Kaymaklı, yağlı... Oraya gitti mi, o mübarek yerlerde zaten ibadetlerin sevabı yüz bin mislidir. Allah hacları da nasib eylesin inşaallah, o geceyi de ihyâ etmek nasib olsun. Allah Teâlâ hazretleri cümlemizi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hayatını okuyan, hadislerini öğrenen, onlara göre güzel bir müslüman olmak üzere çalışıp gayret gösteren, temiz, pak, Peygamber Efendimiz'e sadık, bağlı, halis, hakiki müslüman eylesin. Yolunda daim, zikrinde kâim eylesin. Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
4 Cemâziye'l-Âhir 1408 / 23.01.1988

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

